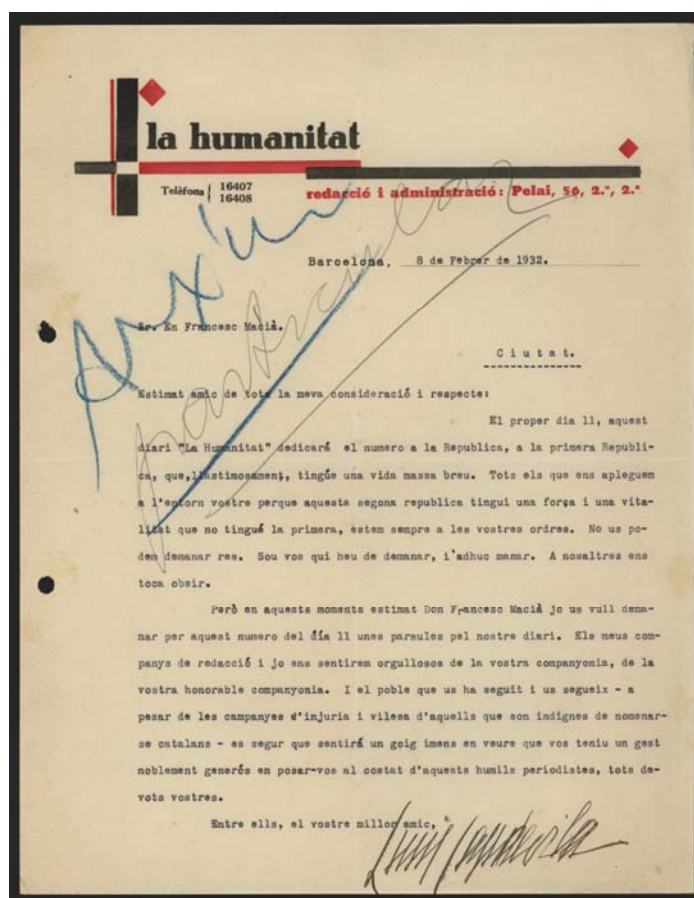

9 DE NOVEMBRE DE 1931: PRIMERA PUBLICACIÓ DEL DIARI *LA HUMANITAT* - L'ÒRGAN OFICIAL D'ESQUERRA REPUBLICANA DE CATALUNYA -

Carta de Lluís Capdevila a Francesc Macià
Autor: Lluís Capdevila. 8 de febrer de 1932.

[ANC1-818-T-6320](#)

Descripció

Carta mecanografiada del director del diari *La Humanitat* a Francesc Macià del dia 8 de febrer de 1932. En ella es mostra la sintonia i fidelitat del diari amb el president de la Generalitat i líder d'Esquerra Republicana de Catalunya (ERC). Es demana que el president faci referència a la futura publicació d'un número dedicat a la Primera República.

Interès del document

El document ens mostra la relació directa entre el diari *La Humanitat* i la direcció d'ERC. Precisament, aquest diari va néixer amb aquesta finalitat, esdevenir l'òrgan oficial del partit.

Ens dona informació sobre el partit hegemònic de la Segona República a Catalunya (1931-1939): ERC, així com de les diferents famílies que el composaven i dels diferents òrgans de premsa i publicitat que tenien.

Així mateix, ens il·lustra sobre un període, els anys 30, d'intensa politització i mobilització social, elements que es poden resseguir en l'abundant i variada premsa de l'època. En aquest cas, un exemple de diari catalanista i republicà. Per altra banda, les referències a la Primera República que apareixen en el document entronquen una persistent tradició republicana federal a Catalunya amb l'esclat d'ERC durant la Segona República i ajuden a entendre que l'èxit que va obtenir ERC en les eleccions de 14 d'abril no va ser casual.

Context

La Humanitat va ser un diari que va començar a publicar-se a Barcelona el 9 de novembre de 1931, promogut per Lluís Companys amb l'objectiu de crear un diari menys díscol que el que representava *L'Opinió*, òrgan d'ERC que, no obstant això, era compost per un grup força compacte i crític amb algunes derives de l'ERC de Francesc Macià.

El grup entorn el diari *L'Opinió* el formaven Joan Lluhí, Joan Casanelles, Antoni Xirau, Joaquim Ventalló, Pere Comas, Joan Lluís Pujol i Font... Eren pròxims al republicanisme federal catalanista i al socialisme, i pretenien fer d'ERC una mena de partit laborista català. ERC era una summa d'aquest grup, juntament amb republicans històrics en l'òrbita de Lluís Companys (propers també al republicanisme federal però amb un component menys socialista i, en canvi, més pròxim als rabassaires), i els nacionalistes radicals d'Estat Català. Tots estaven aglutinats, especialment els darrers, entorn la figura de Francesc Macià. Recollien, per tant, tota una herència republicana catalana persistent que, això no obstant, havia tendit a la disgregació i s'havia vist eclipsada pel catalanisme conservador de la Lliga Regionalista i el republicanisme espanyolista lerrouxista durant els primers anys del segle XX. ERC va néixer en les conferències celebrades pels grup esmentats al Foment Republicà del barri de Sants el 18-19 de març de 1931, amb la voluntat de presentar-se a les futures eleccions municipals de l'abril, les quals donarien lloc a la proclamació de la República a Catalunya i Espanya el dia 14.

Amb la victòria aclaparadora d'ERC a Catalunya, la presència de diferents tendències dins del mateix no va fer sinó incrementar-se, concurrent-hi des de nuclis republicans federals o autonomistes de comarques, figures històriques del catalanisme d'esquerres

de principis de segle, membres provinents d'Acció Catalana (AC), membres de la Unió Socialista de Catalunya (USC), independentistes històrics, homes provinents de la CNT, alguns del lerroxisme, joves provinents del comunisme, i un llarg etcètera. La figura de Francesc Macià, celebrada per la majoria com a líder que s'havia guanyat el respecte per la seva incansable lluita contra la dictadura de Primo de Rivera (1923-1931), aglutinava aquestes diferents famílies.

Després de les eleccions de novembre del 32, Macià va confiar l'hegemonia al grup de *L'Opinió* que, davant les pressions dels altres sectors i les resistències de Macià, van fer que els consellers del diari, Lluhí i Vallescà, Tarradelles, Pere Comas i Antoni Xirau presentessin la dimissió el 23 de gener del 33. Des de llavors, aquest sector serà l'oposició interna d'ERC davant el que consideraven desviacions del partit cap a un nacionalisme intransigent (especialment contra els escamots para-feixistes d'Estat Català), burgès o populista, denunciant algun cas de corrupció, etc. El 27 de setembre eren expulsat del partit i fundaven el Partit Nacionalista Republicà d'Esquerra.

Després de la mort de Macià el Nadal del 33, Companys va esdevenir el líder del partit i va mirar de reconciliar les parts formant coalició de govern amb les diferents famílies (PNRE, EC, AC, USC...) el gener del 34. El període conservador i regressiu del bienni conservador de la República (1934-36), els Fets d'Octubre del 34 i, sobretot, la seva repressió, van eclipsar les diferències d'ERC.

Davant totes aquestes diferències en el sí del partit, en molts sectors d'ERC es va veure la necessitat de fer un nou diari alternatiu al del grup *L'Opinió*. Al principi, per no entrar en competició directa amb aquest diari, es va començar a publicar per la tarda però, el 9 de juliol de 1933, *La Humanitat* va passar a publicar-se pel matí, ja com a òrgan oficial de d'ERC. Va ser suspès arran dels Fets d'Octubre de 1934 i substituït momentàniament per *La Ciutat*, reapareixent l'1 de gener de 1935 fins al final de la guerra.

Va tornar a ser publicat el 1944 a Montpeller com a portaveu d'ERC a l'exili, del qual en van ser directors Martí Barrera o Emili Vigo, entre d'altres. Feia d'altaveu dels moviments de la Generalitat a l'exili, publicava reflexions i denúncies entorn els problemes dels catalans exiliats, articles d'homenatge a personalitats del món de la cultura i la política catalanista (Macià, Companys, Rovira i Virgili, Popmeu Fabra...).

Ja en democràcia, del 1979 al 1986, es tornarà a publicar a Barcelona. Actualment, se segueix publicant com a òrgan oficial del partit ERC.

Qüestions:

- Quan va sortir ERC? Quins eren els principals sectors que la integraven? Perquè creus que va tenir tant èxit en les eleccions del 14 d'abril de 1931?

- Creus que la premsa actual tendeix a estar lligada a determinats partits? I a determinades tendències polítiques? Et sembla positiu?, negatiu? Què haurien de fer els ciutadans per procurar estar ben informats?

Per continuar indagant:

Fonts arxivístiques

- FONS ANC1-264 / FRANCESC MACIÀ, recull de premsa, diaris i publicacions diverses entre les que es troba el diari La Humanitat, des de 25/12/1935.

- FONS ANC1-818 / PRESIDENT FRANCESC MACIÀ (documentació institucional), trobem el document [ANC1-818-T-6320](#), una carta del diari La Humanitat al president Francesc Macià.

-FONS ANC1-251 / PARLAMENT DE CATALUNYA: en el document [ANC1-251-T-12](#) hi ha relació de diaris de Barcelona destinats al president de la República i pagats pel Parlament de Catalunya.

- FONS ANC1-149 / FEDERACIÓ NACIONAL D'ESTUDIANTS DE CATALUNYA (FNEC), dossiers de premsa del diari La Humanitat, del 25/02/1933 al 19/12/1937.

- FONS ANC1-778 / JOHN I PETER MONTLLOR, publicacions periòdiques de "La Humanitat" entre el 18.04.1937 i el 06.1960, la segona i tercera època del diari a l'exili.

- FONS ANC1-651 / LLUÍS COMPANYS, podem trobar el document [ANC1-651-T-130](#), compost per retalls de premsa en el segon aniversari de l'esclat de la Guerra Civil del diari La Humanitat.

- FONS ANC1-1000/ANTONI ROVIRA I VIRGILI, recull d'articles publicats per l'autor. Per exemple, sobre el seu viatges i impressions de la URSS el 1938-39, hi ha un recull d'articles [ANC1-1000-T-64](#); i en el document [ANC1-1000-T-172](#).

- FONS ANC1-638 / FREDERIC ESCOFET, en el document [ANC1-638-T-433](#), trobem diferents articles del diari La Humanitat referents al militar i comandant d'ordre públic republicà Frederic Escofet.

- FONS ANC1-367 / PAU CASALS, al document ANC1-367-T-996 hi ha un dossier amb premsa que ja ha estat retallada per extreure'n la informació relacionada amb Pau Casals. Procedeix de L'Instant, La Nova Catalunya, L'Opinió, La Humanitat i altres diaris.

- Al document [ANC1-585-N-3088](#) Retrat d'un grup de persones [vinculades al diari La Humanitat] amb motiu del retorn a Catalunya de Lluís Companys, president de la

Generalitat de Catalunya, i dels consellers amnistiats després de la victòria electoral del Front Popular.

Altres fonts

A la Biblioteca Arxiu Nacional de Catalunya hi ha exemplars del diari La Humanitat al llarg de la seva publicació, durant la República, la Guerra Civil i l'exili, així com el mateix diari amb altres noms per esquivar la censura després dels Fets d'Octubre del 34.

- 1012. 02.01.01.05.04 (ui 169)
- 230. 04.03.656 (ui 432)
- 525. 02.08.37.04.01 (ui 26)
- 02.08.45.06.02 (ui 61)

- Hi ha una [hemeroteca online](#) amb diferents diaris d'ERC de la Fundació Josep Irla. També disposen dels números del diari [La Humanitat](#).

Bibliografia

- Culla, J. B., *Esquerra Republicana de Catalunya (1931-2012). Una història política*, La Campana, Barcelona: 2013.
- Termes, J., "De la revolució de Setembre a la fi de la Guerra civil (1868-1939)", a Vilar, P. (dir.), *Història de Catalunya*, ed. 62, Barcelona: 2003
- Vigo, E., *Quatre sagetes roges. El periodisme militany del director de La Humanitat a l'exili* (ed. A cura de Francesc Montero), Aciontravent, Barcelona: 2011.

Bibliografia

- Culla i Clarà, J. B., *Esquerra Republicana de Catalunya (1931-2012): una història Política*, La Campana, Barcelona: 2013.
- González Vilalta, A., *Lluís Companys: un home de govern*, Base, Barcelona, 2009.
- González Vilalta, A., Morales Montoya, M., *Lluís Companys. Una vida en imatges (1882-1940)*, Generalitat de Catalunya, Barcelona: 2015.
- Articles de la *Jornada d'Història: la Premsa d'Esquerra Republicana de Catalunya (1931-1975)*, publicats a GAZETA, Barcelona: 2010: Balcells i González, A., "La premsa com a mirall i projecció d'una força política: ERC, 1931-1939"; Casasús i Guri, J. M., "Els periodistes d'Esquerra"; Cadena i Catalán, J. M., "La premsa i ERC (1931-1939) i l'exili".